

Innst. 261 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 12:4 og 12:4B (2011–2012)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Snorre Serigstad Valen, Frøydis Elisabeth Sund, Hallgeir H. Langeland, Jette F. Christensen, Stine Renate Håheim og Trine Skei Grande om endringer i Grunnloven §§ 12, 50 og 61 (innføring av 16 års stemmerett) og Grunnlovsforslag fra Hallgeir H. Langeland: Grunnlovsforslag 4 (2011–2012) på bokmål og nynorsk

Til Stortinget

Sammendrag

Grunnlovsforslag 4 (2011–2012) som er fremmet av Snorre Serigstad Valen, Frøydis Elisabeth Sund, Hallgeir H. Langeland, Jette F. Christensen, Stine Renate Håheim og Trine Skei Grande, gjelder innføring av 16-års stemmerett.

Forslagsstillerne viser til at stemmeretten er blant demokratiets mest grunnleggende og beste borgerrettigheter. Gjennom avgitte stemmer i valg skal innbyggerne bestemme hvordan land, lokalsamfunn og egne liv skal styres og utvikles, hvilken retning man ønsker på samfunnsutviklingen, og hvilke muligheter ulike mennesker skal ha.

Dagens stemmerettsalder i stortingsvalg er 18 år. Det er ifølge forslagsstillerne et paradoks, når man vet at dagens 16- og 17-åringer har en rekke plikter og rettigheter pålagt dem gjennom lov, lover som disse ungdommene ikke har like muligheter til å påvirke gjennom valg som andre voksne har.

For 16- og 17-åringer gjelder blant annet:

- plikten til å forstå og følge landets lover (den kriminelle lavalder er 15 år, jf. straffeloven (1902) § 46),
- retten til å bli betraktet som voksen når det gjelder seksualitet (den seksuelle lavalder er 16 år, jf. straffeloven (1902) § 196),
- retten til selv å velge utdanning,
- retten til å velge politisk og religiøst ståsted gjennom å melde seg inn og ut av foreninger og trosamfunn (fra fylte 15 år, jf. barneloven § 32, kirkeloven § 3 og lov om trdomssamfunn § 3),
- rett til abort uavhengig av foreldrenes syn (jf. abortloven § 4), og
- retten til å samtykke til eller nekte å motta helsehjelp for øvrig (jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3)

Forslagsstillerne viser til at den norske valgordningen står på skuldrene til en lang historie med stadig utvidelse av stemmeretten. Fra 1814 måtte man være mann på minst 25 år med eiendom for å anses som stemmeberettiget. I 1898 ble det innført stemmerett for alle menn over 25 år, i 1913 fikk vi stemmerett for kvinner over 25 år, i 1920 ble stemmerettsalderen senket til 23 år, i 1946 til 21 år, deretter 20 år i 1967, og 18 år fra og med 1978.

Forslagsstillerne viser til at stemmerettsalderen ikke er hugget i stein. Tvert imot har rammene for stemmeretten stadig vært under utvikling, på to måter: ved at stadig flere mennesker får stemmerett, og ved at stemmerettsalderen stadig kryper nedover. Slik forslagsstillerne ser det, er 16-års stemmerett en naturlig fortsettelse av denne utviklingen.

Nærmere om begrunnelsen for forslaget

Ifølge forslagsstillerne ligger det to prinsipper bak ønsket om å senke stemmerettsalderen til 16 år.

- Det ene er at 16-års stemmerett innebærer en utvidelse av det deltakende demokratiet. Det er et viktig prinsipp, fordi det betyr at flere får stemmerett, flere lærer seg å bruke stemmeretten tidlig og flere kan avgi sin mening i et velorganisert, stemmebasert demokrati.
- Det andre er prinsippet om at den som er gammel nok til å ta voksne valg, også bør ha rett til å være med på å velge den lovgivende forsamling, og dermed påvirke de samme lovene de plikter å følge. I Norge er kriminell lavalder 15 år, seksuell lavalder er 16 år, retten til sjøl å velge utdanning kommer etter fylte 15 år, retten til å velge politisk og religiøst ståsted er 15 år, rett til abort er 16 år og retten til å motta (eller nekte) helsehjelp er 16 år. Alt dette peker mot at det er rimelig også å ha en stemmerettsalder i Norge på 16 år.

Forslagsstillerne viser også til at en praktisk tilleggsbegrunnelse for forslaget, som henger sammen med det første punktet, er ønsket om økt valgdeltakelse, slik det blant annet forekommer i St.meld. nr. 33 (2007–2008) Eit sterkt lokaldemokrati, hvor det blant annet vises til at valgdeltakelse er en vane som etableres tidlig i livet, og at «... dersom ein ikkje røystar i ung alder, reduserer det sjansen for at ein røystar når ein vert eldre» (stortingsmeldingen punkt 5.2.7).

Forslagsstillerne viser til at en rekke land i verden derfor har satt ned stemmerettsalderen til 16 eller 17 år. I Europa har Østerrike innført stemmerett for 16-åringer for valg på alle nivåer – fra lokale til nasjonale valg og folkeavstemninger, vedtatt av den østerrikske nasjonalforsamlingen i 2007. Det første nasjonale valget der også 16-åringer hadde stemmerett, var det østerrikske valget til Europaparlamentet i juni 2009.

Sju delstater i Tyskland har også senket stemmerettsalderen til 16 år ved kommunevalg, én av dem også ved delstatsvalg. Det første kommunevalget med en stemmerettsalder på 16 år ble gjennomført i 1996 i Niedersachsen.

I Sveits er det 16-års stemmerett i delstaten Glarus ved lokal- og regionvalg.

Innføring av 16-års stemmerett har blitt støttet av blant annet Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Barneombudet. I Norge var det en prøveordning med stemmerett for 16- og 17-åringer i kommune- og fylkestingsvalget i 2011.

Motargumenter

Ifølge forslagsstillerne er det tre motargumenter som gjerne trekkes fram i debatten om 16-års stemmerett. Det første er at ungdom under 18 år ikke er modne nok til å ta stilling i politiske spørsmål. Det

andre er at 16-års stemmerett i praksis ikke bidrar til økt valgdeltakelse. Det siste er at myndighetsalderen og valgbarhetsalderen er 18 år, og at disse to bør henge sammen med stemmerettsalderen.

Umodenhet

Forslagsstillerne viser til følgende sitat fra Dagsavisen:

«Valgundersøkelser fra Tyskland tyder på at ungdom skiller seg fra den øvrige velgerskaren først og fremst ved at de stemmer mer ideologisk og mindre realpolitisk. De stemmer altså mer på ideer enn på saker. Noen vil kalle det litt naivt, andre vil kalle det konsekvent og reflektert. Umodent er det i alle fall ikke.» (Hege Ulstein, Dagsavisen 30. juli 2012)

I debatter om 16-års stemmerett har det blitt hevdet at 16-åringer er for umodne til å delta i valg.

Dette er ifølge forslagsstillerne en diskutabel påstand, av tre årsaker. Først fordi modenhet er vanskelig å måle. Noen 16-åringer vil klart være umodne. Men objektive kriterier for modenhet ville slik forslagsstillerne ser det raskt kunne føre til at også mange voksne og eldre ville vært å regne for umodne, uten at disse blir fratatt stemmeretten.

Den andre årsaken er at det vil være snakk om glidende overganger mellom modenhet og ikke-modenhet. Etter forslagsstillerne syn er det ikke slik at før et visst antall år etter fødselen er man umoden, og etter denne datoen er man plutselig moden. Forslagsstillerne viser til at det alltid vil være snakk om glidende overganger, enten man velger 16 eller 18 års stemmerett.

Disse to årsakene gjør ifølge forslagsstillerne at modenhet i praksis også er en politisk vurdering, ikke bare en biologisk vurdering. Forslagsstillerne viser i denne sammenheng for det tredje til at man tidligere har vurdert andre typer modenhet i Norge til å være under 18 år, som for eksempel strafferettslig modenhet til å være 15 år (ikke 18), seksuell modenhet til å være 16 år (ikke 18), og religiøs modenhet til å være 15 år (ikke 18).

Valgdeltakelse

Forslagsstillerne viser til at det har blitt hevdet at å gi stemmerett til ungdom mellom 16 og 18 år vil bety lavere valgdeltakelse. Det er ifølge forslagsstillerne riktig at unge velgere har en lavere tilbøyelighet til å stemme, og at valgdeltakelse gjerne stiger med årene. Om det faktisk blir netto flere som stemmer, vil derfor andelen som stemmer, synke.

Forslagsstillerne viser til at det i 2011 ble gjennomført en forsøksordning med stemmerett i kommune- og fylkestingsvalget for 16- og 17-åringer i 20 utvalgte kommuner. Tallene viser at 16- og 17-åringene hadde en lavere valgdeltakelse enn landet for

øvrig. 57,3 prosent av 16- og 17-åringene som fikk mulighet til å stemme, brukte denne muligheten. Valgdeltakelsen i kommunevalget var samlet på rundt 65 prosent.

På den andre siden viste tallene at deltakelsen var langt høyere enn den pleier å være for førstegangsvelgere ellers. Tilsvarende tall for førstegangsvelgere har tidligere ligget så langt nede som på 33 prosent. I forsøket var deltakelsen altså 57 prosent, og blant 16- og 17-åringer i enkeltkommuner som Marker og Vågå var den på over 70 prosent. I Luster kommune var den høyest, med 82,2 prosent.

Myndighetsalder

Det blir ifølge forslagsstillerne stadig hevdet som et argument mot stemmerettsalder på 16 år at stemmerettsalderen bør følge myndighetsalderen. Myndighetsalder, valgbarhetsalder og stemmerettsalder er alle i dag 18 år, slik det har vært siden 1979. I perioden 1948 til 1967 var alderen 21 år for alle tre.

Forslagsstillerne viser til at det i et norsk historisk perspektiv ikke er noen sammenfall mellom stemmerettsalder, valgbarhetsalder og myndighetsalder. De fleste årene har det ikke vært noen sammenfall mellom de tre. I periodene 1814–1948, samt perioden 1967–1969 og 1978–1979, til sammen nærmere 140 av de 200 siste årene, har myndighetsalder, valgbarhetsalder og stemmerettsalder ikke sammenfalt, mens i 60 av disse årene har de vært sammenfallende – inkludert perioden fra 1979 og fram til i dag.

Om man bare ser på alder for valgbarhet og stemmerett, har disse sammenfalt i Norge siden 1948, mens de foregående 150 årene var de ulike: Fram til 1948 var valgbarhetsalderen i Norge 30 år, mens stemmerettsalderen varierte mellom 21 og 25 år.

Valgreformene i Østerrike er ifølge forslagsstillerne et aktuelt eksempel på hvordan det er fullt mulig å skille mellom aldersgrensene for stemmerett og valgbarhet. I Østerrike, som har innført 16-års aldersgrense ved nasjonale valg, er ikke 16- og 17-åringer valgbar. Her er grensen for å bli valgt 18 år.

Forslagsstillerne viser til at siden det i innværende periode også fremmes grunnlovsforslag om å innføre republikk og avvikle det arvelige monarkiet, til behandling i perioden 2013–2017, fremmes forslaget om å endre § 12 i tre ulike alternativer, tilpasset ulike mulige utfall av behandlingen av forslaget om republikk. Dokument 12:10 (2011–2012) om innføring av republikk som styreform i Norge, jf. Innst. 164 S (2015–2016), ble behandlet i Stortinget 31. mars 2016 og med 135 mot 28 stemmer ikke bifalt.

I grunnlovsforslag 4 (2011–2012) fremmes forslagene i originalspråk. I grunnlovsforslag 4B (2011–2012) fra Hallgeir H. Langeland fremmes forslagene på tidsmessig bokmål og nynorsk. Under henvisning

til grunnlovsvedtak 6. mai 2014 omhandler innstillingen bare forslagene fremmet på bokmål og nynorsk.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«§ 12 første ledd første punktum skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Kongen velger selv et råd av stemmeberettigede norske borgere som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det år valtinget holdes.

–

Kongen vel sjølv eit råd av røysteføre norske borgarar som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det året valtinget blir halde.

Alternativ 2 B (bokmål og nynorsk):

Regjeringa velger selv et råd av stemmeberettigede norske borgere som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det år valtinget holdes.

–

Regjeringa vel sjølv eit råd av røysteføre norske borgarar som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det året valtinget blir halde.

Alternativ 3 B (bokmål og nynorsk):

Presidenten velger selv et råd av stemmeberettigede norske borgere som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det år valtinget holdes.

–

Presidenten vel sjølv eit råd av røysteføre norske borgarar som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det året valtinget blir halde.

§ 50 første ledd skal lyde (på bokmål og nynorsk):

Stemmerett ved stortingsvalg har de norske borgere som har fylt 16 år eller fyller 16 år i det år valtinget holdes.

–

Røysterett ved stortingsval har dei norske borgarane som har fylt 16 år eller fyller 16 år i det året valtinget blir halde.

§ 61 skal lyde (på bokmål og nynorsk):

§ 61

Bare den kan velges til representant som har stemmerett og har fylt 18 år eller fyller 18 år i det år valtinget holdes.

–

§ 61

Berre den kan veljast til representant som har røysterett og har fylt 18 år eller fyller 18 år i det året valtinget blir halde.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard og lederen Martin Kolberg, fra Høyre, Erik Skutle og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Tom E.B. Holthe og Helge Thorheim, fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Abid Q. Raja, fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til forslaget og dets ulike begrunnelser for å senke stemmerettsalderen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, er enig i forslagets utgangspunkt, nemlig at flest mulig borgere bør ha stemmerett i et samfunn som har et demokratisk styresett som mål. Flertallet peker på at når borgerne gjennom valg utpeker dem som skal styre landet, understreker dette det grunnleggende prinsipp om at all makt utgår fra folket. Flertallet viser til at dette var et viktig argument for at stemmeretten i 1978 ble senket fra 20 til 18 år, og tilsvarende når stemmerettsalderen ble senket til hhv. 21 år i 1946 og 20 år i 1967.

Flertallet understreker at Norge gjennom FNs barnekonvensjon har forpliktet seg til å øke ungdommens makt og innflytelse. Flertallet viser videre til at andre land og områder allerede er under utvikling på dette området. Østerrike har innført stemmerett for 16-åringer for valg på alle nivåer – fra lokale valg til nasjonale valg og folkeavstemninger. Fem tyske delstater har også innført stemmerett for 16-åringer ved kommunevalg og én i delstatsvalg. Skottland er i ferd med å innføre stemmerett for 16-åringer ved alle valg. Ved folkeavstemningen om løsrivelse fra Storbritannia i 2015 fikk 16- og 17-åringene stemme, og hele 78 prosent av dem brukte stemmeretten. I Slovenia, Bosnia, Serbia og Montenegro har alle 16-åringer som er i arbeid stemmerett. Også land som Brasil, Nicaragua og Filippinene har 16-års stemmerettsalder.

I Danmark, Sverige, England, Wales, Irland og Sveits diskuteres det om 16-års stemmerett er veien å gå. Også i Australia, New Zealand, USA og i Canada vurderes stemmerett for 16-åringer ved lokalvalg.

Flertallet viser videre til at det er gjennomført prøveordninger med 16-års stemmerett i 20 ulike kommuner både i lokalvalget i 2011 og 2015. Erfaringene fra 2011 viste at det var flere 16- og 17-åringer som stemte i de aktuelle kommunene enn 18-åringer. Hadde det vært opp til kommunene selv, ville

det blitt langt flere enn 20 kommuner som hadde gjennomført slik prøveordning. Før valget i 2011 ba 146 av landets kommuner om å få være med på prøveordningen. 124 kommuner ønsket å være med i 2015, bl.a. Oslo.

Flertallet vil peke på at det norske samfunnet er vesentlig endret siden forrige senking av stemmerettsalderen. Siden 1978 har vi fått et enda bedre utdanningssystem, barn begynner tidligere på skolen, og unge har mer kunnskap om samfunnet enn tidligere. Vi vet også at flere unge i dag har deltatt mer i politiske aktiviteter enn gjennomsnittet av voksne.

Flertallet viser også til at det er blitt avholdt skolevalg i Norge i forkant av hvert lokal- og stortingsvalg fra 1989. Alle videregående skoler kan delta og rapportere inn sine resultater. Skolevalgene i Norge spiller en sentral rolle i det valgforberedende arbeidet til skolene. Formålet er likevel først og fremst å være et pedagogisk virkemiddel i arbeidet med å øke den politiske kompetansen og interessen blant de unge. Gjennom ordningen med skolevalg er de fleste 16- og 17-åringer vel så forberedt på å delta i valg som mange eldre velgere. Det faktum at Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD) har spilt en sentral rolle i gjennomføringen av alle skolevalgene i Norge og har fått i oppdrag å arrangere skolevalg til og med valget i 2021, viser tydelig at myndighetene legger vekt på demokratiopplæring.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil bemerke at det at forslagsstillerne viser til en valgundersøkelse fra Tyskland, som antyder at ungdom stemmer mer ideologisk og mindre realpolitisk enn andre, og at dette angivelig skulle være et betryggende grunnlag for å delta i valg, reiser spørsmål om aldersgrupper skal få sin valgtrett avgjort ut fra eventuelle utvalgsundersøkelser om motiver for sin stemmegivning, hvor myndighetene vurderer noen begrunnelser som bedre enn andre. For øvrig kan det nevnes at Tyskland har grunnlovsforbud mot folkeavstemninger, nettopp med bakgrunn i erfaringer fra «ideologisk» motivert stemmegivning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil gi forslagsstillerne rett i at det historisk har vært forskjellig stemmeretts-, valgbarhets- og myndighetsalder. Da disse aldersgrensene i sin tid ble samordnet og senket til dagens nivå, ble det begrunnet med et prinsipielt behov for samordning av aldersgrensene, som også løste en del inkonsekvenser og skapte klarhet i reglene. Disse medlemmer finner at disse argumentene fortsatt har stor vekt, og viser til tidligere innstillinger og begrunnelser.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet finner at de argumentene som påberopes for å innføre 16-års stemmerett, delvis mangler relevans og gjennomgående er lite vesentlige for utviklingen av demokratiet, samtidig som åpenbare motstående hensyn som kunne svekke den demokratiske legitimitet, ikke er drøftet særlig inngående.

Disse medlemmer vil også mene at en del av de paralleller som trekkes til andre bestemmelser, må bero på misforståelser. Som et eksempel leses bestemmelsen om den seksuelle lavalder som «retten til å bli betraktet som voksen når det gjelder seksualitet». En slik oppfattelse må bero på manglende forståelse for bestemmelsens formål og historiske kontekst. Bestemmelsen er en vernebestemmelse for kroppslig integritet, og som skal sikre at barn fortsatt skal bli betraktet som barn under denne lavalder. Dette alvor understrekes av det faktum at det er snakk om en straffebestemmelse som retter seg mot enhver som ikke respekterer den seksuelle lavalder.

Disse medlemmer mener eksemplet like mye kunne vært brukt som et eksempel på at man rundt 16 år befinner seg i en overgangsfase på vei mot flere rettigheter og plikter. I den grad man fra denne alder får flere muligheter til å treffe konkrete beslutninger på egne vegne, er det et sprang til det å ta beslutninger av nasjonal rekkevidde, slik man idealtypisk må forestille seg en velger, med de krav til habile egenskaper som følger. Dette innebærer ikke at alle avgjørelser som er betrodd en 16-åring, er bagatellmessige, men at man i disse tilfeller har funnet at den enkelte står nærmere til å vurdere handlinger en direkte bærer de personlige konsekvensene av.

Disse medlemmer vil også betvile effekten av å senke stemmerettsalderen for å innlære stemmevaner tidlig. Det er av større viktighet at de som treffer en beslutning gjør det ut fra en viss evne til å overveie virkningene av valghandlingen, enn at man er blitt innlært et mønster som myndighetene har funnet gunstig. På samme måte vil eventuelt høyere valgdelaktelse oppnådd ved innlæring fremfor innsikt ikke styrke demokratiets legitimitet.

Disse medlemmer finner det paradoksal at forslagsstillerne imøtegår argumentet mot 16-års stemmerettsalder og derav følgende manglende evne hos en del til å overskue rekkevidden av valghandlingen, ved å vise til at også senile og umyndiggjorte mennesker kan delta i valg. Selve sammenligningen er etter disse medlemmer oppfatning lite treffende. Hvis mennesker med slike svekkelser skulle fratas stemmeretten, ville det neppe skjedd etter alderskriterier, på samme måte som det heller ikke er snakk om individuell etterprøving av 16-åringers modenhet.

Under henvisning til ovenstående drøftelse foreslår disse medlemmer at forslaget ikke bifalles.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstre parti stiller seg svært undrende til den tilnærming som komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet uttrykker for å avvise forslaget. Formuleringer som «Det er av større viktighet at de som treffer en beslutning gjør det ut fra en viss evne til å overveie virkningene av valghandlingen» og «I den grad man fra denne alder får flere muligheter til å treffe konkrete beslutninger på egne vegne, er det et sprang til det å ta beslutninger av nasjonal rekkevidde, slik man idealtypisk må forestille seg en velger, med de krav til habile egenskaper som følger» viser etter disse medlemmers syn en totalt manglende tillit til, og innsikt i, hvilken kompetanse de fleste av landets 16-åringer faktisk innehar.

Komiteens medlemmer Martin Kolberg og Gunvor Eldegard fra Arbeiderpartiet og medlemmene fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet mener landets 16-åringer både er habile og godt kvalifiserte. Disse medlemmer vil likevel understreke at tiden, på tross av den positive utviklingen, ikke er inne for å senke stemmerettsalderen til 16 år. Disse medlemmer er av den oppfatning at prinsippet om at myndighetsalderen og valgbarhetsalderen bør henge sammen med stemmerettsalderen, fortsatt bør gjøres gjeldende.

I kontroll- og konstitusjonskomiteens innstilling forrige gang saken var til behandling, viste flertallet også til at Valglovutvalget hadde drøftet spørsmålet om å senke stemmerettsalderen til 16 år ved lokalvalg, og at et flertall i sin innstilling den 30. januar 2000 gikk imot en slik endring fordi de mente at myndighetsalder og stemmerettsalder burde være lik. Disse medlemmer deler fortsatt den oppfatningen og vil derfor ikke tilrå at forslaget bifalles.

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne og komitémedlem Jette F. Christensen fra Arbeiderpartiet mener at en endring av stemmerettsalderen til 16 år bare ytterligere vil understreke en utvikling på dette området. Disse medlemmer viser til at i Norge i dag har 16-åringer plikt til å forstå og følge landets lover, uttrykt gjennom kriminell lavalder. Disse medlemmer mener det derfor kan framstå som et paradoks at den som er gammel nok til å straffedømmes etter landets lover, ikke har den samme rett som alle andre til å påvirke gjennom deltakelse i valg hvordan disse lovene bør være. Disse medlemmer mener

derfor at den som er gammel nok til å straffedømmes etter landets lover, fastsatt av landets nasjonalfor-samling, også bør ha rett til å være med og velge den. Disse medlemmer har en grunnleggende tillit til at de fleste av landets 16-åringer er vel så kvalifiserte, har evne til å «overveie virkningene av valghandlin-gene» og har de nødvendige «habile egenskaper» for å delta i valg.

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpar-tiet De Grønne viser til Stortingets behandling 31. mars 2016 av grunnlovsforslag om innføring av republikk som styreform i Norge, jf. Dokument 12:10 (2011–2012) og Innst. 164 S (2015–2016). Forslaget ble med 135 mot 28 stemmer ikke bifalt. Som en følge av dette bortfaller alternativene 2 B og 3 B.

På denne bakgrunn tilrår disse medlemmer at forslagene til endring i Grunnloven §§ 12 (Alter-nativ 1B), 50 og 61 bifalles, slik at bestemmelsene på bokmål og nynorsk lyder:

«§ 12 første ledd første punktum

Kongen velger selv et råd av stemmeberettigede norske borgere som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det år valgtinget holdes.

–

Kongen vel sjølv eit råd av røysteføre norske bor-garar som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det året val-tinget blir halde.

§ 50 første ledd

Stemmerett ved stortingsvalg har de norske bor-gere som har fylt 16 år eller fyller 16 år i det år valg-tinget holdes.

–

Røysterett ved stortingsval har dei norske borga-rane som har fylt 16 år eller fyller 16 år i det året val-tinget blir halde.

§ 61

Bare den kan velges til representant som har stemmerett og har fylt 18 år eller fyller 18 år i det år valgtinget holdes.

–

Berre den kan veljast til representant som har røysterett og har fylt 18 år eller fyller 18 år i det året valtinget blir halde.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Dokument 12:4 (2011–2012) – Grunnlovsforslag fra Snorre Serigstad Valen, Frøydis Elisabeth Sund, Hallgeir H. Langeland, Jette F. Christensen, Stine Renate Håheim og Trine Skei Grande om endringer i Grunnloven §§ 12, 50 og 61 (innføring av 16 års stemmerett) og Dokument 12:4B – Grunnlovsforslag fra Hallgeir H. Langeland: Grunnlovsforslag 4 (2011–2012) på bokmål og nynorsk – § 12 første ledd første punktum, alternativ 1B, § 50 første ledd og § 61 – bifalles.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 12:4 (2011–2012) – Grunnlovsforslag fra Snorre Serigstad Valen, Frøydis Elisabeth Sund, Hallgeir H. Langeland, Jette F. Christensen, Stine Renate Håheim og Trine Skei Grande om endringer i Grunnloven §§ 12, 50 og 61 (innføring av 16 års stemmerett) og Dokument 12:4B – Grunnlovsforslag fra Hallgeir H. Langeland: Grunnlovsforslag 4 (2011–2012) på bokmål og nynorsk – samtlige alter-nativer – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 3. mai 2016

Martin Kolberg

leder

Michael Tetzschner

ordfører

